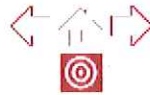

Viatge a Iluro

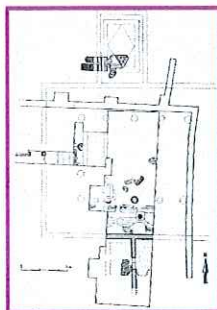
La Domus de la Plaça Gran

Al costat del conjunt musivari de Can Xammar, la **Domus** de la Plaça Gran és el conjunt més esplèndid conegut fins ara. Es tracta d'una espectacular mansió pavimentada amb mosaics, peristil o pati porticat, envoltat de columnes i diverses estances. L'element més popular de la mateixa és el mosaic de **signinum** que es troba al dessota de la graneria Fradera, el qual respon a un esquema romboidal a base d'esvàstiques, tenint, en els angles dos dofins encarats davant un motiu vegetal estilitzat.

Els passadissos del peristil també estan decorats amb mosaics de **signinum** que segueix una sanefa d'esvàstiques i quadrats i el camp del mig amb creus de quatre tessels.

Entre altres troballes aparegué un ritual màgic dipòsit amb motiu de la fundació i construcció de la casa, consistent en una gerra de ceràmica grisa ibèrica que al seu interior guardava un as ibèric de la seca d'Ilturo, datable del 104 a.C.

Veiem com sota el subsòl de la Plaça Gran s'hi configuren les restes de la planta d'una gran mansió de gust itàlic datable entre els anys 100 i 70 a.C.

Planta

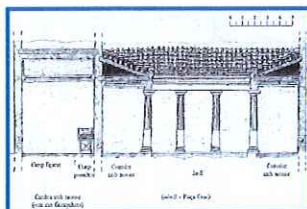
Planta mosaic dofins

Dofins

Excavacions

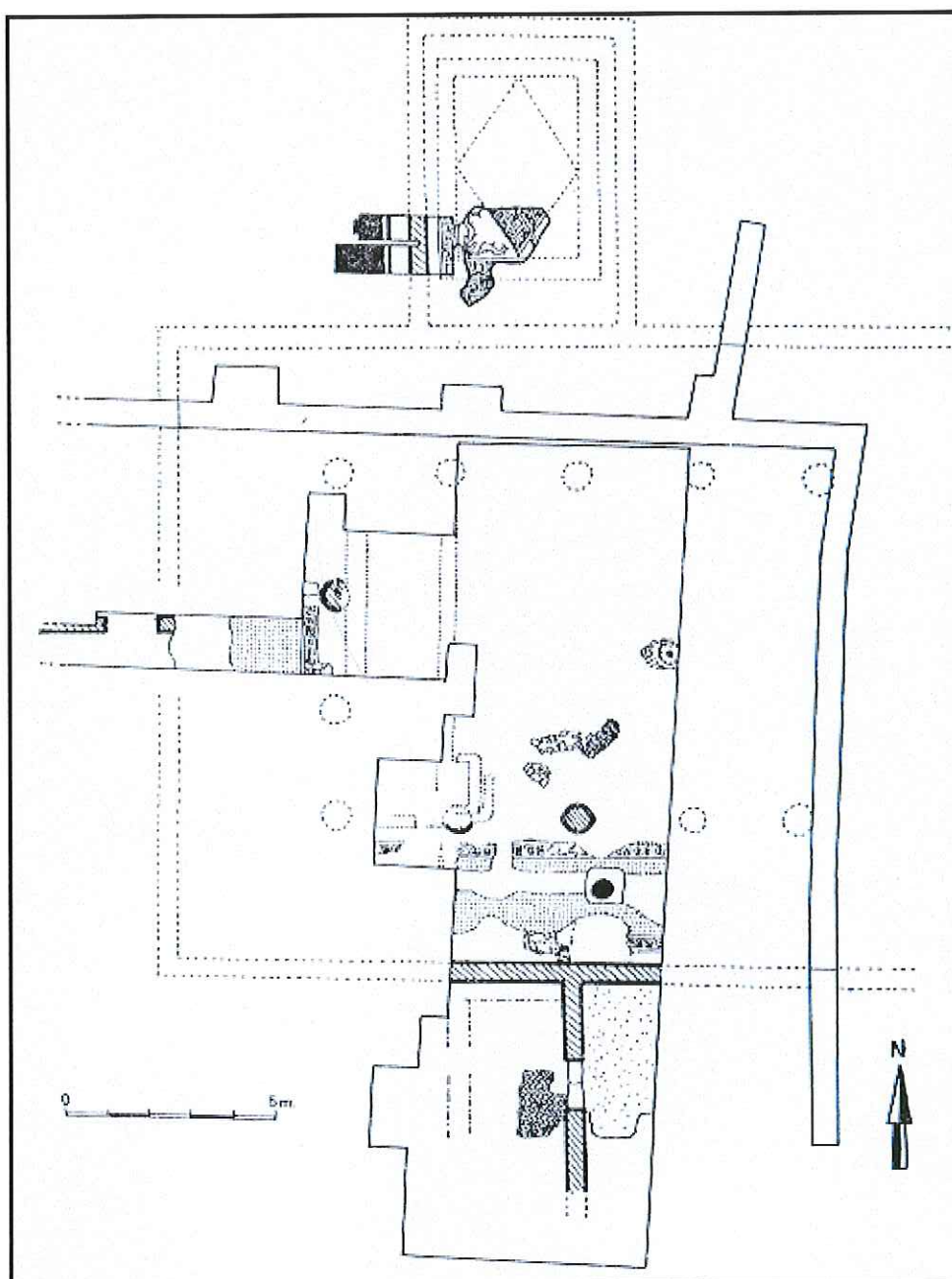
Reconstrucció columnata peristil (Dibuix E.Juhé)

Reconstrucció cubícula (Dibuix E.Juhé)

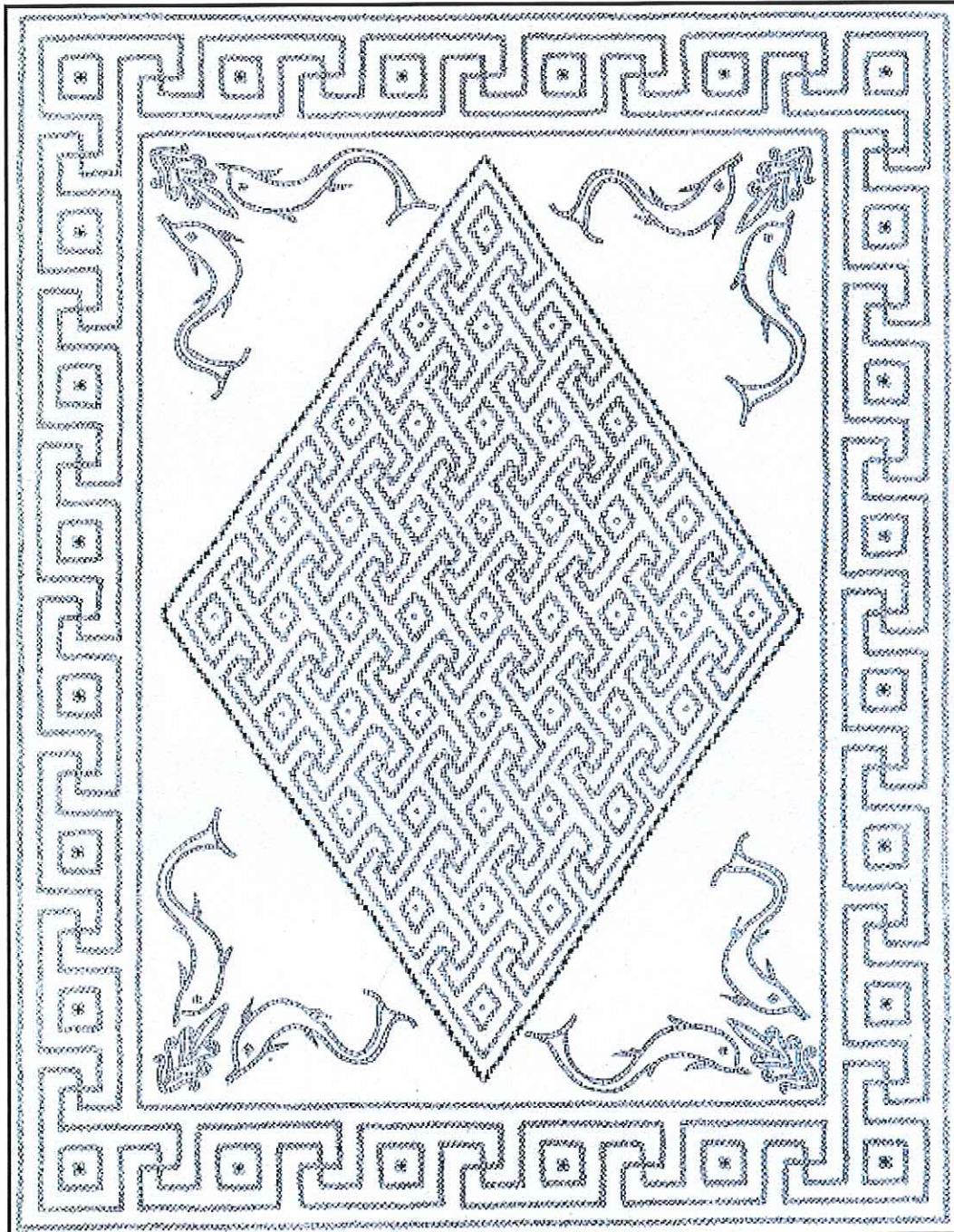

←
Planta

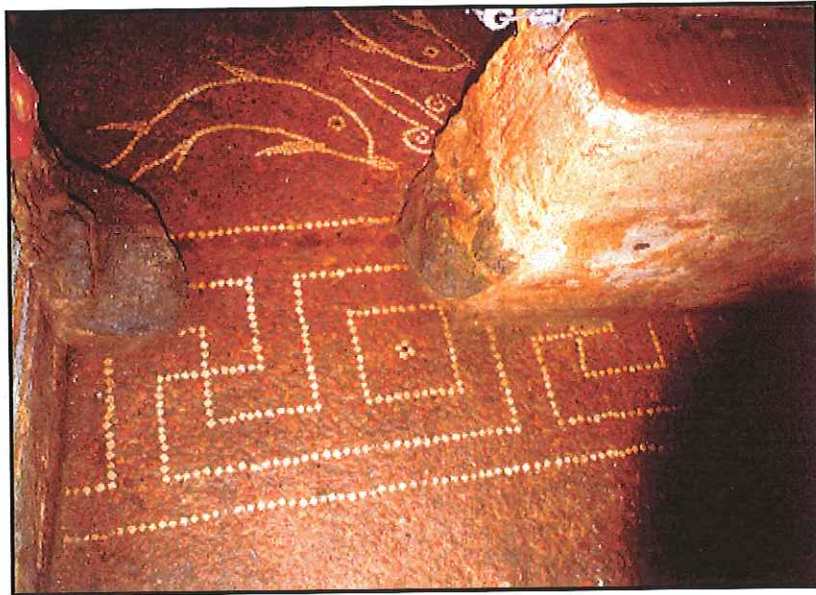

Planta mosaic dofins

Dofins

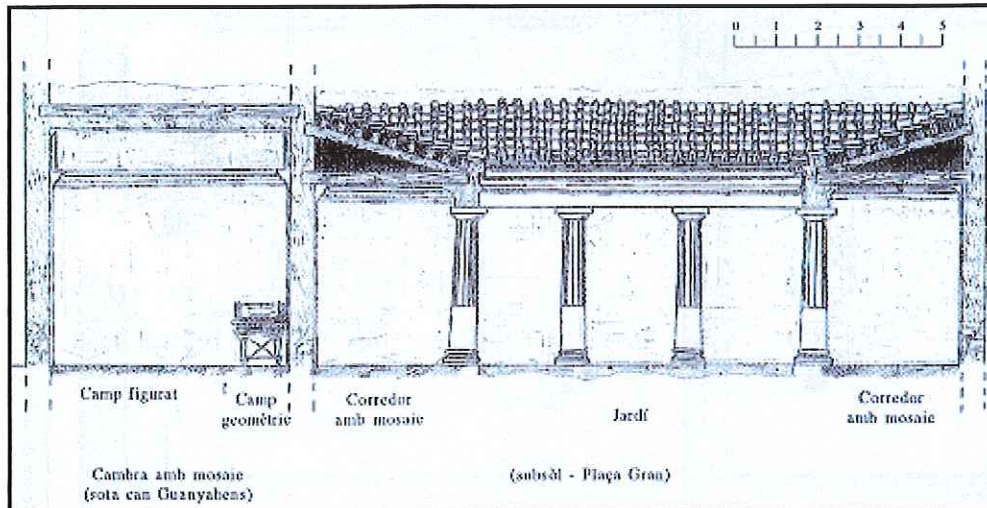
Excavacions

Detall del peristil de la domus descoberta a la Plaça Gran a l'any 1982, pavimentat amb mosaic de signinum decorat amb meandres d'esvàstiques.

Reconstrucció columnata peristil

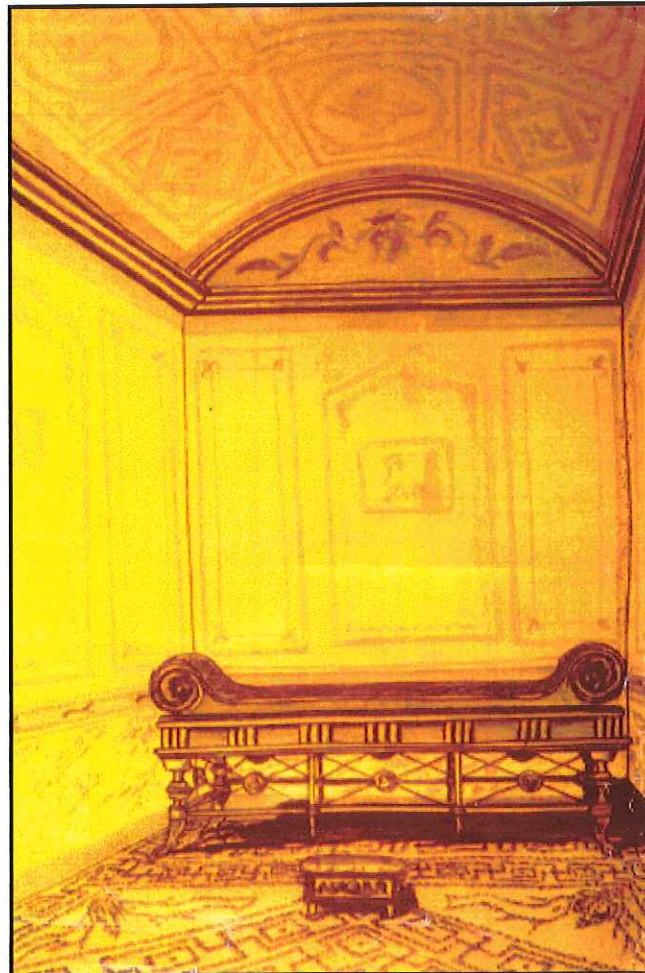
Dibuix E.Juhé

Reconstrucció cubícula

Dibuix E.Juhé

Viatge a Iluro

Les Necròpolis

La Riera:

Seguint la "Llei de les dotze taules", la necròpoli alt-imperial es va aixecar als afores de la ciutat. Els marges de l'actual Riera serviren per aquesta finalitat. Des del segle passat s'han anat registrant troballes d'enterraments, tant en les clàssiques "**tegulae**" com en urnes cineràries, fins hi tot es tenen notícies de la troballa d'un columbari.

L'any 1814, davant mateix de l'Ajuntament es va descobrir la famosa làpida que hauria format part del monument funerari del qui havia estat el primer dels **duumvirs** quinquennals: **Lucius Marcius**, el qual va morir a Frígia a l'edat de 36 anys en l'expedició que feu, vers l'Orient, l'emperador August a l'any 7 a.C.

Durant les obres de 1996 a la Riera es varen trobar un total de 13 tombes. A més, s'exhumà un angle d'un recinte que delimitaria un espai funerari, possiblement, quadrangular.

A l'exterior del recinte trobat a La Riera, es descobriren vuit enterraments d'inhumació. Havien estat enterrats en taüts de fusta i enterrats en fosses. Les restes trobades corresponien a tres persones adultes i a cinc joves. En sols dos casos es documentà la troballa d'una moneda en la boca del difunt, seguint la superstició del tribut a satisfer al barquer **Caront**. Només una tomba presentava un cert aixovar, consistent en un braçilet de bronze, un ungüentari i dos lacrimatoris de vidre.

En l'interior de l'esmentat recinte foren trobats quatre enterraments considerats com més tardans, pertanyents a dos adults i un jove. Estaven enterrats en cistes de pedres i tegulae.

Prop de la cantonada amb el carrer de Sant Josep, s'hi trobà l'angle d'un monument funerari amb parets arrebossades de **signinum** i coberta de **tegulae**. Al seu interior s'hi copsaren dos àmfores nord-africanes emprades com a sarcòfags.

L'entorn de Santa Maria:

Durant l'Antiguitat Tardana la necròpoli es va ubicar al voltant del temple de Santa Maria, que, hauria estat reconvertit, gairebé amb tota seguretat, en basílica paleocristiana.

S'han trobat enterraments tardans tant al Fossar Xic, com al carrer Beata Maria, a la Plaça de Santa Maria, com en alguns solars del carrer Sant Francesc d'Assís.

L'enterrament més freqüent era el de coberta de **tegulae** o en forma de "caputxina". Per contra no s'hi va trobar cap enterrament en àmfora.

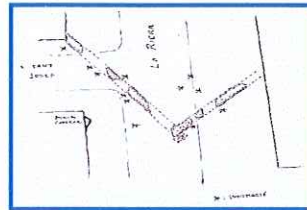
Es particularment interessant el conjunt trobat davant l'actual baptisteri, on l'any 1957 s'exhumà un conjunt d'enterraments datable del segle VI, d'entre els quals sobresortia una singular sepultura amb coberta de **signinum** que, al seu damunt, portava en relleu el **Crismó**, com a testimoni innegable de l'existència d'una important comunitat cristiana a la nostra ciutat.

Làpida L. Marcius

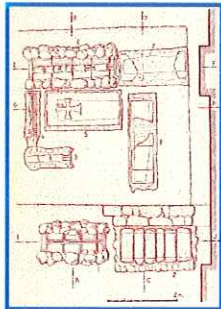
Planta troballes de la Riera
(Dibuix J. Bonamusa)

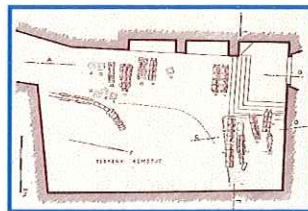
Planta excavacions 1996

Excavacions 1996 (Foto
"Mataró Report")

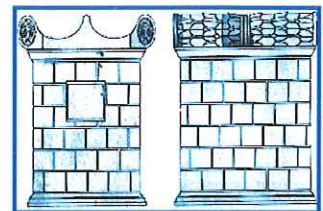
Necròpoli Paleo-Cristiana de
Sta. Maria (Dibuix M. Ribas)

Necròpoli del Fossar Xic
(Dibuix M. Ribas)

Retrat funerari de la Vil. la de
Torre Llauder

Mausoleu del Camí del Mig
(Via Augusta)

Làpida L.Marcus

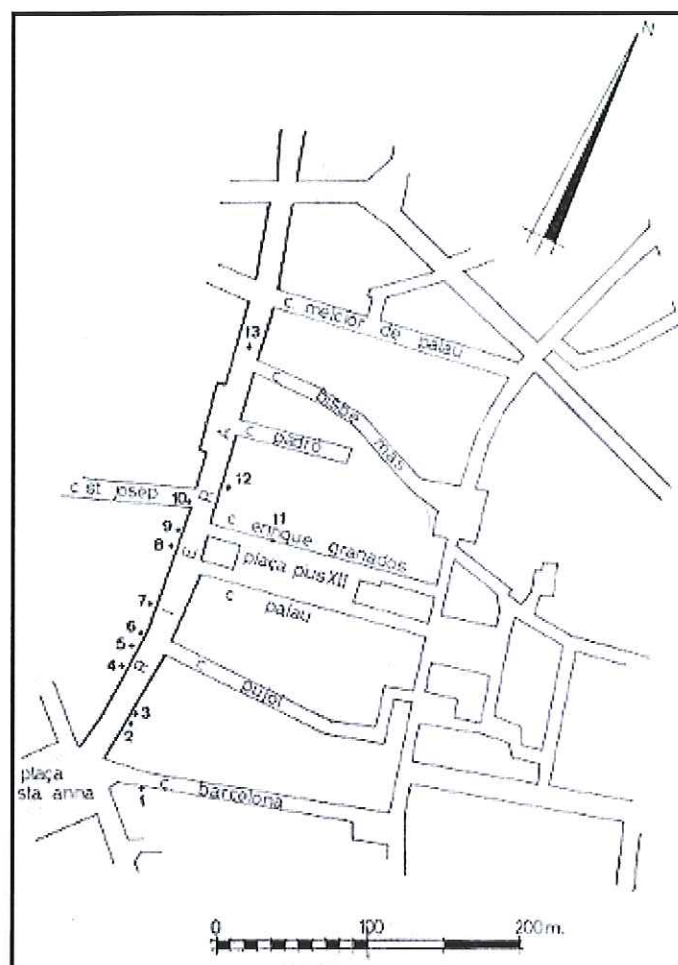

Inscripció, dedicada a L.Marcus, amb la qual es pogué demostrar definitivament que l'antiga Iluro hauria estat al mateix lloc que la ciutat de Mataró.

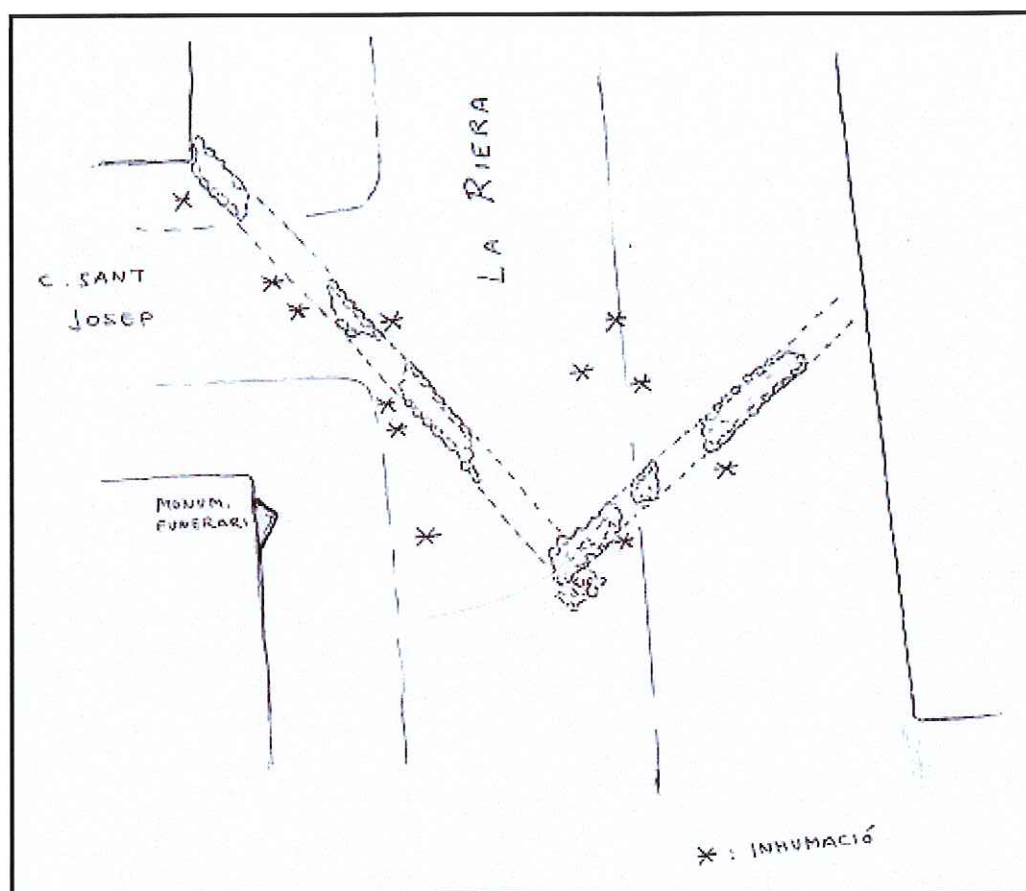

Planta troballes de la Riera

Dibuix J.Bonamusa

Planta excavacions 1996

Excavacions 1996

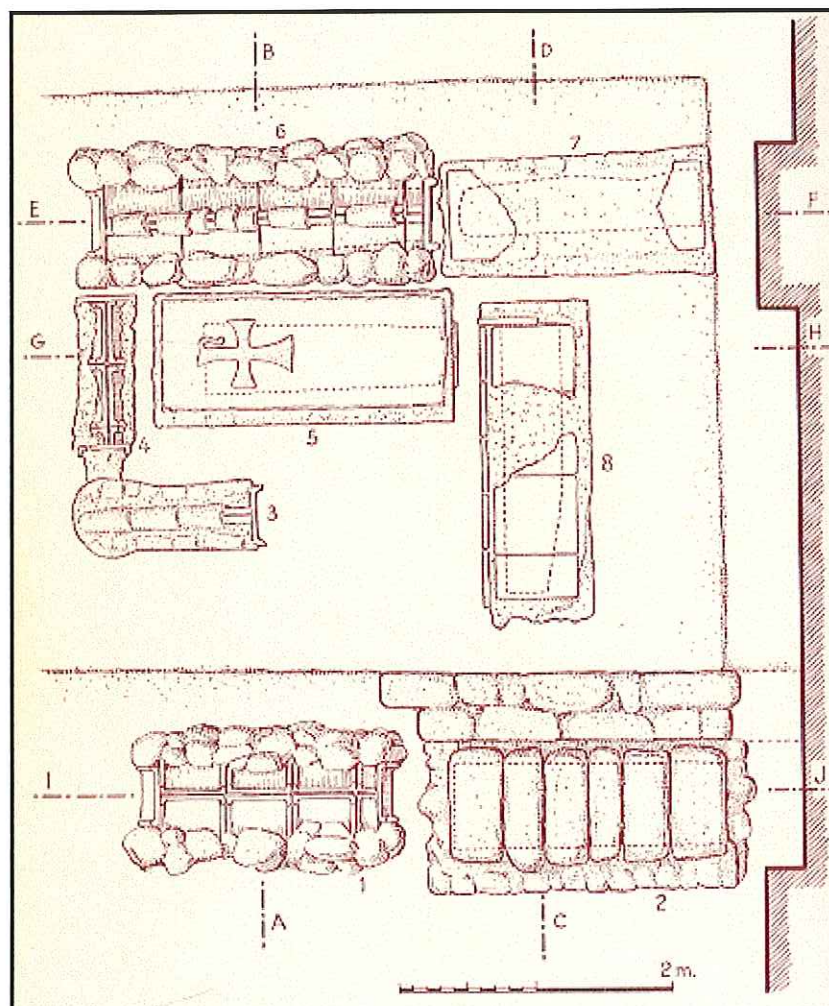
Foto "Mataró Report"

Necròpoli Paleo-Cristiana de Sta.Maria

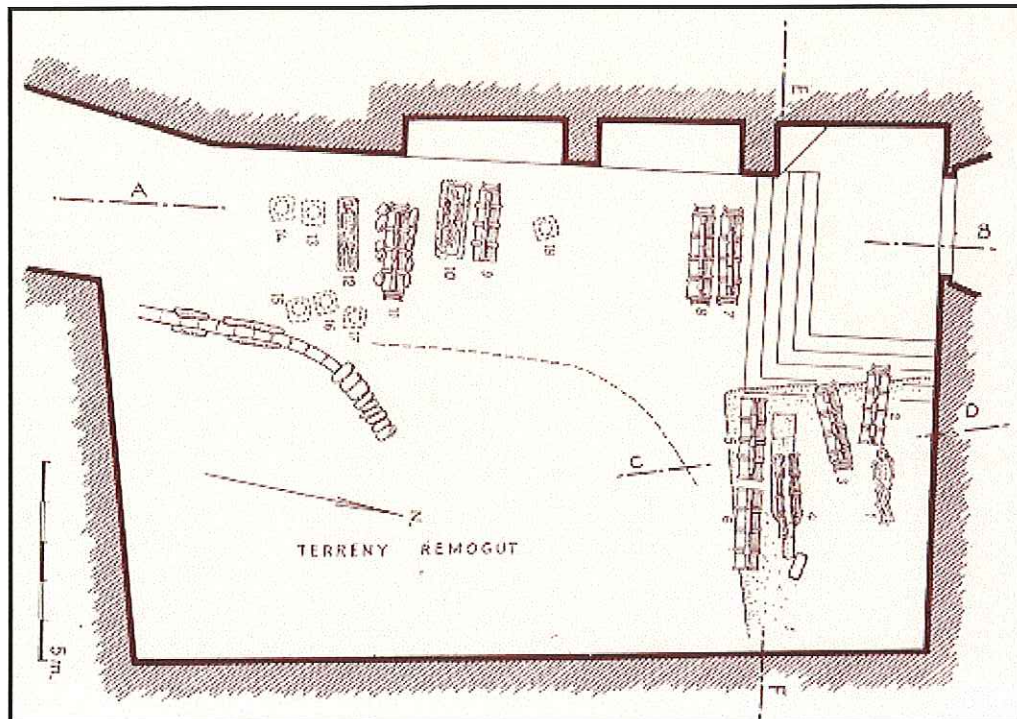
Dibuix M.Ribas

Grup d'enterraments, descobert a l'any 1959, amb molt bon estat de conservació, davant l'actual baptisteri de Santa Maria. Es varen documentar, entre altres, enterraments dobles, que es podem comparar amb els que es coneixen a la Necròpoli de Sant Fructuós de Tarragona, dos enterraments infantils adossats i un interessant enterrament fet d'obra, amb coberta de morter "opus signinum" i una creu constantiniana, o crismó, en relleu. Es coneixen paral·lels d'aquest darrer a Santa Margarida d'Empúries i a Son Peretó de Menorca. El conjunt està datat amb força precisió dins el segle VI dC.

Necròpoli del Fossar Xic

Dibuix M.Ribas

excavació científica, per la qual cosa l'estudi que es pot fer del jaciment es limita a la descripció de les peces i a la cerca de paral·lels per tal d'aproximar-nos a una interpretació. El conjunt marmori consta de dos fragments de pulvinus (peça semicircular i allargada que coronava l'altar), un dels quals correspon a la part frontal amb un relleu de Medusa, i estaven decorats amb fulles de llança esculpides al lateral; setze motllures: una de la cornisa i cinc peces senceres del sòcol, a més de deu fragments (un dels quals s'ha perdut); també es van trobar sis fragments de plaques de marbre que devien recobrir les parets exteriors del monument. El tipus de marbre (blanc de gra fi) és d'origen itàlic, probablement de Luni (Carrara), present també en possibles edificis i monuments de la ciutat d'Iluro.

Viatge a Iluro

L'Antiguitat Tardana, la civitas d'Alarona

Una vegada superada la crisi del segle III, la ciutat romana retornà a adquirir una certa importància. La planta urbanística i els traçats dels carrers tindrien moltes variacions comparant-la amb la planta ortogonal del moment inicial. Coneixem que les construccions urbanes bàsicament serien fetes amb murs de tapial i tindrien un sòcol o fonament de pedra.

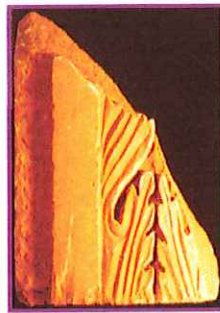
Malgrat que les restes pertanyents a aquest període són poc conegudes, monumentalment, la ciutat, no tindria la riquesa que havia assolit a l'Alt Imperi, no obstant, suposem que hi hauria una basílica de culte cristià al qual correspondria el fragment de cancell de marbre trobat, a l'any 1984, a la Plaça de l'Ajuntament. Malgrat tot, no sabem amb certesa si hauria gaudit de Diòcesi Episcopal.

Les construccions urbanes d'aquest moment, bàsicament, s'estendrien per la banda sud de Santa Maria i fins arribar a l'alçada de Can Xammar. Als voltants del temple i carrer Sant Francesc d'Assis hi hauria la necròpoli.

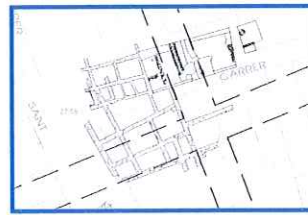
Les restes més tardanes que es coneixen de la ciutat d'Iluro/Alarona, es daten en el segle VII. A partir d'aquest moment, hom creu que la ciutat s'extingiria i que sols restarien en peu el temple, la necròpoli i la sagrera, que constituïrien el nucli a partir del qual es desenvoluparia la ciutat medieval de **Civitas Fracta**.

Plaça de l'Ajuntament (Foto J.Arxé - A.Martín a "Dovella", 18 1986 p.46)

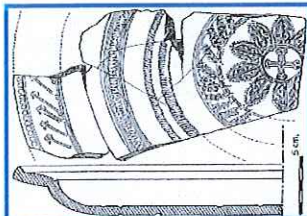
Cancell

Excavacions Plaça Xica 1948-1997

Lucerna amb el Crismó (Foto M.Ribas)

Plat Gris (Plaça de l'Ajuntament. Dibuix M.Ribas)

Estela esculpturada (Foto M.Ribas)

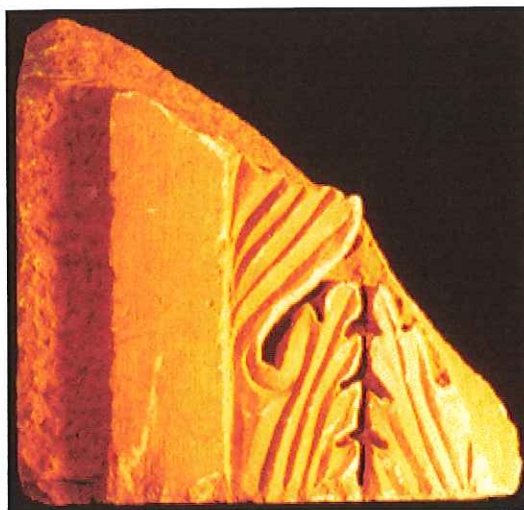
Plaça de l'Ajuntament

Restes de fonaments d'estances d'època tardo-romana descobertes a la Plaça de l'Ajuntament durant la primavera de l'any 1984. Observem l'ús de grans carreus de granit escairats que haurien estat reaprofitats d'alguna important construcció que hi hauria a les proximitats, a jutjar pel seu gran tamany podem, fins hi tot, aventurar que aquesta no seria altra que la muralla de la ciutat.

Cancell

Es tracta d'un fragment de l'angle inferior esquerra d'una placa de cancell d'època paleocristiana que es conserva en el Museu de Mataró. El material és marbre blanc de procedència indeterminada, tal vegada del Mediterrani oriental. En la decoració esculpida del mateix, s'hi copen dues fulles d'acant estilitzades que correspondrien a la zona inferior d'una sanefa de disposició vertical. La seva datació aproximada és en el segle V dC.

Els cancells són un element molt propi de l'arquitectura de les primeres basíliques cristianes. Servien per separar la zona del presbiteri, on es celebrava l'eucaristia o cerimònia religiosa, de la resta del públic assistent (feligresos).

La troballa del fragment de Mataró es va produir a l'any 1984, en les excavacions arqueològiques que es portaren a terme a la Plaça de l'Ajuntament. La peça va aparèixer casualment i fora del seu context, en un nivell superficial. El motiu artístic que hi ha esculpit té certes semblances amb l'estil de l'art copte i bizantí, la disposició de les fulles ens recorda a les que apareixen en un capitell de Nicea. A Catalunya, a part del fragment de cancell d'Iluro/Alarona al qual hem fet referència, es coneixen altres peces de cancells paleocristians a Tarraco, Barcino, Sant Cugat del Vallès, Santa Maria del Camí (La Garriga), Sant Martí Sacosta (Girona) i a la vil·la Fortunatus de Fraga.

Excavacions Plaça Xica 1948-1997

Planta de les excavacions de la Plaça de Sant Cristòfor o Plaça Xica
(Extret de "Laietana", 10 (1997) plànol 2).

Lucerna amb el Crismó

Foto M.Ribas

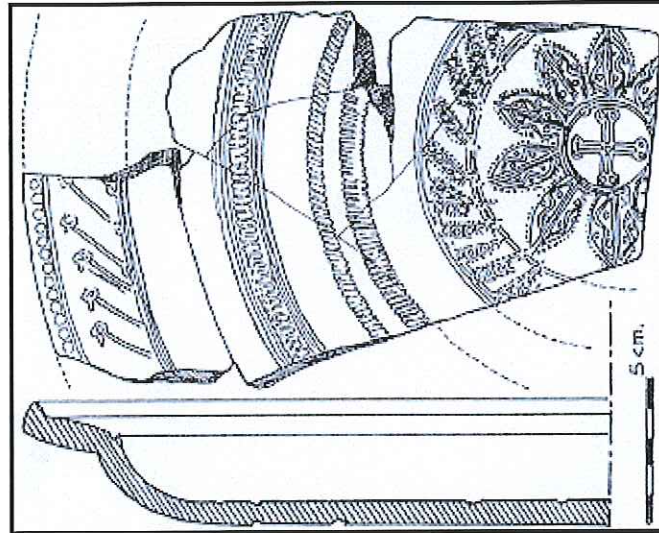
Llàntria restaurada de la forma Dressel-Lamboglia 31, decorada amb el característic crismó constantinià.

La peça en qüestió havia estat trobada cap a finals de la dècada dels quaranta i prové de les excavacions que es realitzaren a la plaça de Sant Cristòfor. Es conserva al Museu de Mataró.

Plat Gris - Plaça de l'Ajuntament

Dibuix M.Ribas

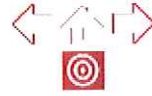

Estela esculturada

Foto M.Ribas

Viatge a Iluro

El Tresoret d'Aurei

Una de les troballes més importants enregistrades dins el que fou la ciutat romana d'Iluro, va ser la descoberta del tresoret d'aurei en el solar del carrer d'En Pujol, 43-45, en el decurs de l'excavació realitzada entre els mesos d'abril fins juliol de 1994.

L'amagatall que durant quasi dos mil anys havia preservat el conjunt monetar es trobava just al dessota dels graons d'una estança que possiblement, durant una part de l'Alt Imperi, estaria destinada al comerç.

Tot plegat foren 19 aurei, dels quals 10 pertanyien a l'emperador Tiberi i a la seca de Lugdunum, 1 a Calígula i 8 de Claudi. D'aquests dos darrers no ha estat possible esbrinar amb certesa si foren encunyats per la seca de Lugdunum o de Roma.

Tots els exemplars trobats gaudeixen d'un excel·lent estat de conservació. Els de Tiberi presenten el mateix motiu de revers: la representació de la seva mare, l'emperadriu Lúvia, asseguda. En el de Calígula hi figura, al revers, Agripina. En els de Claudi, al revers hi trobem la inscripció, dins una corona de fulles de roure: **SPQR PP OBCS** (senatus populus que romanus / pater patria / ob cives servatos), la representació de la Constància Augusta i la inscripció de **Pace Augustae** emmarcant la figura de Nèmesi vers la dreta amb la serp que la precedeix.

El misteri d'aquesta troballa rau en conèixer per quin motiu el seu posseïdor mai va tornar per recuperar-los. Les especulacions en aquest tema són suggerents, molt possiblement, per causes que desconeixem, el propietari deuria haver mort sense revelar absolutament a ningú el lloc de l'amagatall. Per la varietat dels emperadors representats, la cronologia de les monedes va des del 14 fins al 51 dC. Els arqueòlegs creuen que constituïrien els estalvis de tota la vida d'un comerciant que estaria establert en aquell mateix lloc, menys probable es que fossin fruit d'una sola operació comercial.

La datació del tresor es situa en la data de les peces més modernes, cap a l'any 51 dC. Per les dades arqueològiques obtingudes a partir de la seqüència estratigràfica, es creu que la botiga (taberna), a començaments de la segona meitat del segle I dC, restaria abandonada, formant-s'hi un estrat d'amortització per l'ensorrament dels murs de tapial. Potser podríem relacionar aquest abandó amb la crisi, encara poc coneguda, que es produiria a la ciutat en el moment en que decauria la producció i comerç del vi laietà.

Es coneixen en el món romà molt pocs paral·lels de tresors d'aurei com el d'Iluro, fins ara sols el de Montans, a la Gàl·lia, datat vuit anys abans que el de Mataró, i el de Clúnia (a la província de Burgos) datat a l'època de l'emperador Nerva.

El tresoret descobert
al carrer Pujol (Extret de "Laietania", 10 (1997) p.228)

El tresoret descobert al carrer Pujol

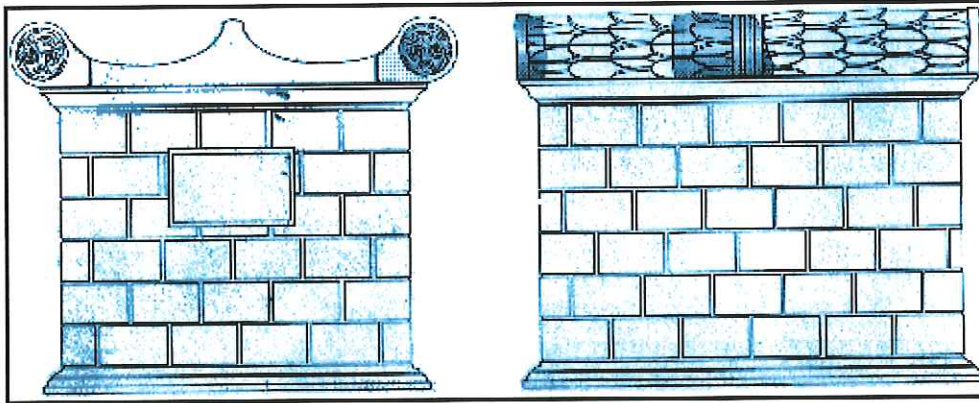
(Extret de "Laietania", 10 (1997) p.228)

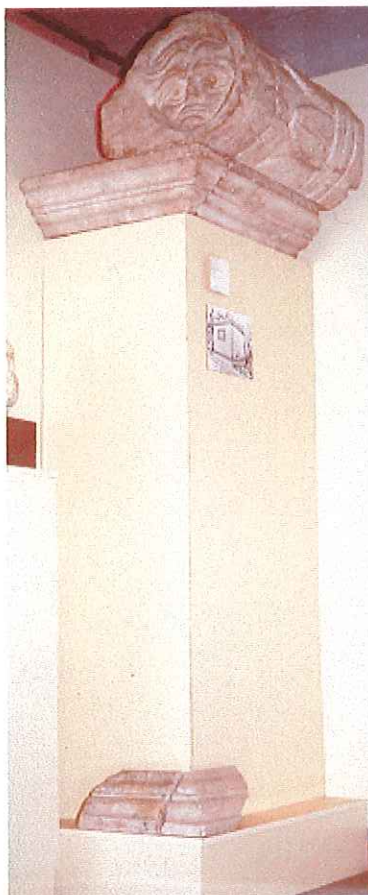

Mausoleu del Camí del Mig

Dibuix M.Bosch

Text de Marc Bosch De Doria extret de "Felibrejada" núm. 46, març 1999

Monument funerari en forma d'altar trobat a la Necròpoli del Camí del Mig, al barri de Peramàs de Mataró. La cronologia general de la necròpoli és molt àmplia: presenta materials arqueològics des del segle I al V dC. Datem la construcció del monument de finals del segle II o inicis del III dC, segons es desprèn de l'estudi dels nombrosos paral·lels que trobem arreu de l'Imperi romà: especialment a Itàlia, d'on sorgeix aquest tipus de monument, a les províncies de la Narbonesa i de la Germània. A la ciutat romana de Barcino també s'hi ha trobat un conjunt d'elements decoratius d'altars funeraris monumentals corresponent a la mateixa època.

El monument es trobava al costat de muntanya de l'antiga Via Augusta, entre els actuals carrers Matheu, Goya i Camí del Mig, en una antiga àrea de necròpoli: s'han localitzat enterraments de tegulae a l'àrea de la Bòbila i la Rajoleria Ros; un recinte funerari amb quatre enterraments a l'encreuament entre el Camí del Mig, la ronda Francesc Macià i el carrer Joan Larrea; una mica més allunyat del camí, s'ha localitzat un sarcòfag de plom a l'àrea de l'actual plaça

Catalunya i tres enterraments més (dos de tegulae i un en àmfora) al carrer Serra Ràfols. Del monument només s'han conservat alguns elements decoratius que es troben al Museu de Mataró, alguns dels quals exposats a la Sala de Síntesi.

Entre els anys 1961 i 1971 es va trobar un conjunt de peces de marbre entre els fonaments d'una construcció romana i al costat d'un dels murs laterals de la Via Augusta. Les vicissituds de la troballa, en plena obra d'urbanització del barri de Peramàs, no van permetre realitzar-hi cap

Retrat funerari

Retrat femení en marbre blanc (Carrara venato) de les pedreres de Carrara-Luni (Itàlia). Correspondria a una escultura exempta d'un monument funerari, on aniria col·locat en un fornícula, detall que hom pot apreciar pel fet que la zona amagada del pentinat està a mig treballar, amb visibles marques de cisell.

Hom creu fou trobat en el segle passat en construir-se una mina d'aigua a l'hort de Can Llauder. Va sortir junt amb una testa masculina i, Albertini (1911-1912) ens diu que: "les deux têtes, enduites de chaux, servaient d'ornaments à une citerne dans la "Casa Comas", a Mataró. Le propriétaire les tenait de son grand-père, qui possédait une terre près de la Torre Llauder".

Es un característic retrat funerari d'una dona jove. Les galtes lleugerament xuclades indiquen que l'artista va utilitzar com a model una mascarella mortuòria. A l'època romana, fins i tot en els classes benestants, era molt freqüent la mort, per causa de part, en dones joves.

La manca de rebuidat dels ulls i, sobretot, el pentinat, avalen la datació proposada. Podem paral·lelitzar-lo amb el pentinat del retrat d'Agripina Minor, conservat al Museu Nacional de Siracusa (Kiss 1988, pàg. 351), o amb el retrat de Llivia del Museu de Tarragona (Rodà 1988, pàg. 461). Per tant veiem que segueix la moda de la família imperial romana. És una producció característica del taller escultòric de Barcino que va estar molt actiu en l'època d'August.